

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КОЛЕДЖ

Циклова комісія природничих дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор

з науково-методичної

та навчальної роботи

С.Б. Жильцов

2016 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Анатомія

(шифр і назва навчальної дисципліни)

галузь знань _____ 0102 «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини»
(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність _____ 5.01020101 Фізичне виховання
(шифр і назва спеціалізації)

інститут, факультет, відділення _____ Університетський коледж
(назва інституту, факультету, відділення)

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 2045
Жильцов
(підпис) (прізвище, ініціали)
« _____ » _____ 2016 р.

Київ – 2016 рік

Робоча програма _____ Анатомія _____ для студентів
галузь знань 0102 Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини
спеціальність 5.01020101 Фізичне виховання

Розробники Остертаг Аліна Іванівна,
викладач циклової комісії природничих дисциплін
Університетського коледжу Київського університету
імені Бориса Грінченка

Робочу програму схвалено на засіданні циклової комісії природничих дисциплін

Протокол від «29» серпня 2016 року № 1

Голова циклової комісії природничих дисциплін

_____
(Підпис)

(Глухенька Л.М.)

© _____, 2016

© _____, 2016

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 3	<u>Галузь знань</u> 0102 «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини»	Нормативна
Модулів – 3	<u>Спеціальність</u> 5.01020101 Фізичне виховання	Рік підготовки 2-й
Змістових модулів – 3		Семестр 3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання : у відповідності до пункту 9		Лекції 22 год.
		Практичні 8 год.
		Семінарські заняття 12 год.
Загальна кількість годин – 90		Модульна контрольна робота 6 год.
	Самостійна робота 30 год.	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 60 самостійної роботи студента – 30	<u>Освітньо-кваліфікаційний рівень:</u> молодший спеціаліст	Індивідуальні заняття 12 год. Вид контролю іспит

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Анатомія людини є однією з основних нормативних медико-біологічних дисциплін. Вона є теоретико-методологічним підґрунтям для багатьох інших дисциплін, які вивчають студенти – загальну та вікову фізіологію тощо. Важко переоцінити її значення для розуміння та наукового обґрунтування морфологічних змін організму людини, які відбуваються в процесі адаптації до систематичних фізичних навантажень. Брак знань тренера, викладача фізичної культури чи інструктора з фітнесу щодо особливостей будови органів і систем людини може спричинити негативні наслідки для здоров'я спортсмена, фізкультурника чи учня під час навчально-тренувального процесу

Анатомія – нормативна навчальна дисципліна, яка вивчається з **метою** забезпечення підготовки фахівця з фізичного виховання знаннями будови тіла людини, функціональних та фізіологічних систем, що його складають, встановлення взаємозв'язку будови органів з виконуваними функціями, формування поняття про взаємозалежність і єдність структури і функції органів людини, їхньої мінливості в процесі філогенезу й онтогенезу.

Завдання курсу:

1. Засвоїти завдання анатомії, анатомічну термінологію;
2. Вивчити анатомічну будову формуючих, регулюючих, репродуктивної системи, органів чуття, покривів організму і так далі;
3. Навчити студентів графічно зображати будову органів та анатомічно-функціонального взаємозв'язку між ними;
4. Розкрити особливості філогенезу та онтогенезу систем організму людини.

У студентів мають бути сформовані такі предметні компетентності:

- ✓ знання анатомічної будови організму людини, ;
- ✓ знання структурних особливостей систем організму людини;
- ✓ розуміння необхідності дотримання правил особистої гігієни;
- ✓ знання основ профілактики різних захворювань;

- ✓ мотивація здорового способу життя;
- ✓ рівень засвоєння навичок здорового способу життя;
- ✓ уміння протистояти шкідливим впливам соціального середовища;
- ✓ прагнення до фізичного вдосконалення; самостійне складання та дотримання режиму дня;
- ✓ чітке усвідомлення необхідності фізичної культури як засобу здоров'я, відсутність шкідливих звичок.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни «Анатомія», становить 90 год., із них 22 год. – лекції, 12 год. – семінарські, 8 год. практичні заняття, 12 год. – індивідуальна робота, 30 год. – самостійна робота, 6 год. – модульний контроль.

Вивчення студентами навчальної дисципліни «Анатомія» завершується складанням іспиту.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль I. Остеміологія, андросиндесмологія та міологія.

Тема 1. Вступ до дисципліни «анатомія».

Тема 2. Будова тіла людини. Остеологія (вчення про кістки).

Тема 3. Андросиндесмологія (вчення про з'єднання кісток).

Тема 4. Міологія (вчення про м'язи).

Змістовний модуль II. Спланхнологія (вчення про внутрішні органи).

Тема 5. Загальний огляд внутрішніх органів, поділ на системи. Топографія внутрішніх органів.

Тема 6. Травна система. Будова органів травлення.

Тема 7. Анатомія дихальної системи та її вікові особливості. Газообмін у легенях і тканинах.

Тема 8. Система органів сечовиділення і репродуктивна система. Органи внутрішньої секреції.

Змістовий модуль III. Обмін речовин та терморегуляція.

Тема 9. Будова кровоносної системи. Велике та мале кола кровообігу.

Тема 10. Лімфатична система та органи кровотворення.

Тема 11. Будова центральної нервової системи. Будова головного мозку.

Тема 12. Периферична нервова система. Автономна нервова система

4. Тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	денна форма						
	усього	у тому числі					
лекції		практичні	семінари	інд	с.р.	МКР	
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовний модуль I. Остеоміологія, антросиндесмологія та міологія.							
Тема 1. Вступ до дисципліни «анатомія»	4	2				2	
Тема 2. Будова тіла людини. Остеологія (вчення про кістки)	6	2	2			2	
Тема 3. Антросиндесмологія (вчення про з'єднання кісток)	8	2		2	2	2	
Тема 4. Міологія (вчення про м'язи)	10	2		2	2	2	2
Разом	28	8	2	4	4	8	2
Змістовний модуль II. Спланхнологія (вчення про внутрішні органи).							
Тема 5. Загальний огляд внутрішніх органів, поділ на системи. Топографія внутрішніх органів	5	2				3	
Тема 6. Травна система. Будова органів травлення	7	2	2			3	
Тема 7. Анатомія дихальної системи та її вікові особливості. Газообмін у легенях і тканинах	7			2	2	3	
Тема 8. Система органів сечовиділення і репродуктивна система. Органи внутрішньої секреції	15	2	2	2	2	5	2
Разом	34	6	4	4	4	14	2
Змістовний модуль III. Ангіологія, кардіологія та неврологія.							
Тема 9. Будова кровоносної системи. Велике та мале кола кровообігу	8	2		2	2	2	
Тема 10. Лімфатична система та органи кровотворення.	6	2			2	2	
Тема 11. Будова центральної нервової системи. Будова головного мозку	4	2				2	
Тема 12. Периферична нервова система. Автономна нервова система	10	2	2	2		2	2
Разом	28	8	2	4	4	8	2
Усього:	90	22	8	12	12	30	6

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Практична робота 1. Будова тіла людини. Остеоміологія (вчення про кістки)	2
2	Практична робота 2. Будова органів травлення	2
3	Практична робота 3. Органи внутрішньої секреції	2
4	Практична робота 4. Периферична нервова система. Автономна нервова система	2
	Разом	8

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Семінар 1. Антросиндесмологія (вчення про з'єднання кісток)	2
2	Семінар 2. Будова та форма м'язів	2
3	Семінар 3. Анатомія дихальної системи та її вікові особливості. Газообмін у легенях і тканинах.	2
4	Семінар 4. Анатомія системи органів розмноження, її вікові особливості	2
5.	Семінар 5. Вікові, морфологічні та функціональні особливості діяльності серцево-судинної системи	2
6.	Семінар 6. Естезіологія (органи чуття, аналізатори)	2
	Разом	12

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Бали
1	Вступ до дисципліни «анатомія»	2	5
2	Будова тіла людини. Osteологія (вчення про кістки)	2	5
3	Антросиндесмологія (вчення про з'єднання кісток)	2	5
4	Міологія (вчення про м'язи)	2	5
5	Загальний огляд внутрішніх органів, поділ на системи. Топографія внутрішніх органів	3	5
6	Травна система. Будова органів травлення	3	5
7	Анатомія дихальної системи та її вікові особливості. Газообмін у легенях і тканинах	3	5
8	Система органів сечовиділення і репродуктивна система. Органи внутрішньої секреції	5	5
9	Будова кровоносної системи. Велике та мале кола кровообігу	2	5
10	Лімфатична система та органи кровотворення	2	5
11	Будова центральної нервової системи. Будова головного мозку Периферична нервова система. Автономна нервова система	4	5
Разом		30	55

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ «Анатомія» для спец. «Фізичне виховання».

Разом становить 90 годин, із них 22 години – лекції, 12 годин – семінарські заняття,

8 годин – практичні заняття, 12 годин – індивідуальна робота, 30 години – самостійна робота, 6 годин – модульний контроль.

Тиждень							
Модулі	I				II		
Назва модуля	Остеоміологія, антросиндесмологія та міологія.				Спланхнологія (вчення про внутрішні органи).		
Кількість балів за модуль	82 бали				87 балів		
Лекції	1	2	3	4	5	6	7
Теми лекцій	Вступ до дисципліни «Анатомія людини»	Будова тіла людини. Остеологія (вчення про кістки)	Кістки, їх хімічний склад, будова, функції. Типи з'єднань кісток	Міологія (вчення про м'язи)	Загальний огляд внутрішніх органів, поділ на системи. Топографія внутрішніх органів	Травна система	Система органів сечовиділення і репродуктивна система
Теми семінарських занять	Семінар №1. Антросиндесмологія (вчення про з'єднання кісток)		Семінар №2 Будова та форма м'язів		Семінар №3 Анатомія дихальної системи та її вікові особливості. Газообмін у легенях і тканинах		Семінар №4 Анатомія системи органів розмноження, її вікові особливості
Теми практичних занять	Практична №1 Будова тіла людини. Остеологія (вчення про кістки)				Практична № 2 Будова органів травлення		Практична №3 Органи внутрішньої секреції
Самостійна робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Тести	10 балів				10 балів		
Види поточного контролю	МКР (25 балів)				МКР (25 балів)		
Модулі	III						
Назва модуля	Ангіологія, кардіологія та неврологія.						
Кількість балів за модуль	97 балів						
Лекції	8		9		10		11
Теми лекцій	Будова кровоносної системи. Велике та мале коло кровообігу		Лімфатична система та органи кровотворення.		Будова центральної нервової системи. Будова головного мозку.		Будова периферичної нервової системи .
Теми семінарських занять	Семінар №5 Вікові, морфологічні та функціональні особливості діяльності серцево-судинної системи				Семінар №6 Естезіологія (органи чуття, аналізатори)		
Теми практичних занять	Практична №4 Периферична нервова система. Автономна нервова система						
Самостійна робота	5 балів		5 балів		5 балів		5 балів
Тести	10 балів						
Реферат	15 балів						
Види поточного контролю	МКР (25 балів)						

8. Методи контролю

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Анатомія» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне та фронтальне опитування, співбесіда, залік.
- **Методи письмового контролю:** письмове тестування; реферат, модульна письмова робота.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 8.1

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота			Всього балів	іспит
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3		
82	87	97	266	40

Коефіцієнт – 4,43

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу. Виконання модульних контрольних робіт здійснюється з використанням роздрукованих завдань. Реферативні дослідження, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на індивідуальних заняттях.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

У табл. 8.2 представлено розподіл балів, що присвоюються студентам упродовж вивчення дисципліни «Анатомія».

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання. якість виконання завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

Таблиця 8.2

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності	Кількість годин	Розрахунок	Загальна сума за видами діяльності
1.	Відвідування лекцій	22	11 × 1	11 балів
2.	Відвідування семінарських занять	12	6 × 1	6 балів
3.	Відвідування практичних занять	8	4 × 1	4 бали
4.	Практична робота	8	4 × 10	40 балів
5.	Робота на семінарському занятті	12	3 × 10	30 балів
6.	Підготовка реферату	1	1 × 15	15 балів
7.	Виконання поточних тестових робіт	3	3 × 10	30 балів
8.	Виконання модульної контрольної роботи	6	3 × 25	75 балів
9.	Виконання самостійної роботи	30	11 × 5	55 балів
Підсумковий рейтинговий бал			коефіцієнт 4,43	266

Шкала оцінювання

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання та професійного навчання
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання - незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Опорні конспекти лекцій.
2. Навчальні підручники та посібники.
3. Робоча навчальна програма.
4. Збірка тестових і контрольних завдань для модульного оцінювання навчальних досягнень студентів.
5. Засоби підсумкового контролю.

12. Очікувані результати

Фахівці з фізичного виховання повинні розуміти:

- предмет та завдання анатомії, анатомічної термінології; осі та площини тіла, конституції людини;
- анатомічну будову формуючих, регулюючих, репродуктивну системи, органів чуття, покривів організму;
- особливості філогенезу та онтогенезу систем організму людини;
- основи біомеханіки систем органів людини.

Фахівці з фізичного виховання повинні використовувати набуті знання, уміння та навички в практичній діяльності та повсякденному житті:

- розпізнавати та розрізняти складові частини органів та систем організму людини;
- розуміти взаємозв'язки анатомічної будови та відповідних функцій органів та систем в організмі людини;
- графічно зображати будови органів та анатомічно-функціонального взаємозв'язку між ними;
- розуміти основи надання першої домедичної допомоги у разі загрозливих для життя станів, нещасних випадків та травм;
- визначати основні чинники формування здорового способу життя;

13. Рекомендована література

Основна

1. Антонік, В. І. Анатомія, фізіологія дітей з основами гігієни та фізичної культури : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / В. І. Антонік, І. П. Антонік, В. Є. Андріанов. - Київ : Професіонал ; Київ : Центр учбової літератури, 2009. - 336 с.
2. Коляденко Г.І. Анатомія людини : підручник для студ. природ. спец. вищ. пед. навч. закладів / Г. І. Коляденко ; М-во освіти і науки України. - 6-те вид. - Київ : Либідь, 2014. - 384 с.
3. Маруненко І. М. Анатомія і вікова фізіологія з основами шкільної гігієни : курс лекцій / І. М. Маруненко, Є. Неведомська, В. І. Бобрицька ; М-во освіти і науки України, Київський міський педагогічний університет імені Бориса Грінченка. - 2-е вид. - Київ : Прфесіонал, 2006. - 480 с.
4. Помогайбо, В. Основи антропогенезу : підручник / В. Помогайбо, А. Петрушов, Н. Власенко. - Київ : Академвидав, 2015. - 142 с. –
5. Сидоренко, П. І. Анатомія та фізіологія людини : підручник / П. І. Сидоренко, Г. О. Бондаренко, С. О. Куц. - Київ : Медицина, 2015. - 199 с.

Додаткова

1. Осипенко, Г. А. Основи біохімії м'язової діяльності: навчальний посібник для студентів вищих навч. закладів фіз. виховання і спорту / Г. А. Осипенко. - Київ : Олімпійська література, 2007. - 198 с.
2. Помогайбо, В. М. Анатомія та еволюція нервової системи : навчальний посібник / В. М. Помогайбо, О. І. Березан. - Київ : Академвидав, 2013. - 158 с.
3. Тарасюк В.С. Ріст і розвиток людини : підручник для студ. вищ. медич. навч. закл. / В. С. Тарасюк [та ін.] ; ред.: В. С. Тарасюк, І. Ю. Андрієвський. - Київ : Медицина, 2008. - 400 с. : табл., мал.
4. Чижик В. В. Спортивна фізіологія : навчальний посібник для студентів / В. В. Чижик ; наук. ред. М. Макаренко ; худ. ред. Ю. Черняк ; рецензент Г. В. Коробейніков ; рецензент В. С. Лизогуб ; ред., рецензент М. В. Макаренко ; Міністерство освіти і науки України, Луцький інститут розвитку людини Університету "Україна", Херсонський державний університет. - Луцьк : Твердиня, 2011. - 256 с.

Інформаційні ресурси

1. Аносов В.Х., Хоматов Н.Г., Сидор'як В.Г. Вікова фізіологія з основами шкільної гігієни: [Електронний ресурс] – Режим доступу: lib.mdpu.org.ua/.../anosov_vkh_khomatov_ng_sidorjak_vkova_fzologja_z_osnovami_shklno_ggni.html .
2. Антонік В. І., Антонік І. П., Андріанов В. Є. Анатомія, фізіологія дітей з основами гігієни та фізичної культури: [Електронний ресурс] – Режим доступу: chtyvo.org.ua/.../Anatomiiia_fiziolohiia_ditei_z_osnovamy_hihiieny_ta_fizychnoi_kultury.pdf